

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

"Персонажне мовлення як засіб комунікації персонажів художнього твору (на матеріалі сучасного англійськомовного художнього дискурсу) "

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти "магістр"

Виконала: здобувачка 1 курсу 08-102М групи
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.041 германські
мови та літератури
Освітньо-професійної програми
"Філологія (германські мови
та література(переклад включно)),
перша англійська"
Павлюкова Тетяна Андріївна

Керівниця: кандидатка філологічних наук,
доцентка Поторій Наталія Володимирівна

ЗМІСТ

В

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ПЕРСОНАЖІВ ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ.....6

У

Х

П Характеристика мовних засобів в сучасних творах15

Д Важливість персонажного мовлення в художніх творах19

РОЗДІЛ 2. ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ТВОРАХ28

У 2.1. Лінгвостилістичний аспект дослідження твору Чарльза Дікенса “Різдвяна

П

Д 2.2. Лінгвостилістичні засоби створення комунікацій між персонажами у творі Чарльза Дікенса “Різдвяна пісня в прозі”.....35

В

П СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....44

Є

С

И

Н

Е

О

Д

В

И

К

У

І

Р

Є

Т

А

К

ВСТУП

И

Актуальність теми. Персонажне мовлення є важливим засобом комунікації

О

Р

У

персонажів в художньому творі. Тобто, це означає, що мова, яку використовують персонажі твору, може розкривати їх характери, думки, настрої, мотивації, цінності та багато інших аспектів їхньої особистості.

У даній дипломній роботі можна проаналізувати, як персонажне мовлення використовується в різних стилях, жанрах та типах художніх творів, наприклад, в романах, повістях, драматургії, поезії тощо. Можна також розглянути, як всілякі автори використовують саме персонажне мовлення для досягнення різних літературних цілей, наприклад, таких як розкриття сюжету, розвиток характерів, передача настроїв та емоцій.

Для проведення аналізу можна використовувати методи лінгвістичної та літературної критики, зокрема, аналіз стилістичних засобів, синтаксичних конструкцій, вживання діалогів та монологів, порівняння різних персонажів тощо.

Крім того, можна дослідити вплив соціокультурного контексту на персонажне мовлення. Наприклад, які культурні особливості висвітлюються в мові персонажів, які фактори можуть вплинути на вибір мови персонажів (вікові особливості, рівень освіти, соціальний статус тощо).

Мета і завдання дослідження. Для досягнення мети даної кваліфікаційної роботи можна використовувати як літературну, так і лінгвістичну базу. Для літературної основи можна взяти відомі художні твори з різних жанрів та періодів літературної історії, які характеризуються саме різноманітністю персонажного мовлення. Лінгвістичну основу можна скласти з теоретичних праць з лінгвістики, а також стилістики, які досліджують особливості мовлення персонажів у будь-яких художніх творах.

Для аналізу персонажного мовлення можна використовувати як квалітативні, так і кількісні методи дослідження. Квалітативний аналіз можна охарактеризувати в детальному вивченні всіх особливостей мовлення персонажів, таких як вживання певних слів та виразів, синтаксичних конструкцій, тональність та інші аспекти. Кількісний аналіз в своєму аспекті, передбачає збір статистичних даних щодо частотності вживання окремих

лексичних та граматичних засобів мовлення персонажів у творі.

Персонажне мовлення – це засіб комунікації персонажів у художньому творі, який дозволяє передати їхні характери, ставлення до подій, переживання, емоції, бажання та думки. Свого роду, це специфічний спосіб висловлення, який відображає внутрішній світ персонажів та допомагає нам, як читачеві зрозуміти їхні мотивації та поведінку. Тому, саме персонажне мовлення є важливим елементом художнього твору, який дозволяє передати не тільки внутрішній світ персонажів та їх характери. Дослідження персонажного мовлення є також важливим для розуміння технік та прийомів, які використовують автори для створення образів персонажів, а також для встановлення зв'язку між мовленнєвим стилями.

Метою дослідження є аналіз технік та прийомів, які використовують автори для створення характерних розмов персонажів та розкриття їхнього внутрішнього світу. Також дане дослідження має **на меті** встановити зв'язок між мовленнєвим стилем персонажів та їхніми характерами, поведінкою та мотивацією.

Виконання даного дослідження передбачає вирішення таких **завдань**:

- розкрити поняття художнього дискурсу;
- охарактеризувати художній текст в сучасномовних лінгвістичних дослідженнях;
- розповісти про мовні засоби, що використовуються в творах сьогодення;
- проаналізувати лінгвостилістичні аспекти та засоби створення комунікацій між персонажами у творі Ч. Дікенса “Різдвяна пісня в прозі”.

Об'єктом дослідження є внутрішня мова персонажів у художніх творах, якими здавна цікавилися та цікавляться багато науковців.

Предметом дослідження є персонажне мовлення як елемент художнього твору, який відіграє важливу роль у створенні образів персонажів. Аналізуючи персонажне мовлення, можна з'ясувати, як автори використовують мову для створення характерних образів та побудови сюжету.

При цьому важливим є дослідження мовленнєвих особливостей персонажів та їх зв'язок з їхніми характерами, поведінкою та мотивацією.

Методи дослідження були сформовані до залучення всіх лінгвістичних методів та прийомів: метод лінгвістичного спостереження, контекстуальний аналіз, семантико-функціональна та прагматична інтерпретація дискурсивних слів, інтерпретаційний аналіз, а також такі методи та прийоми, як: синтез та класифікація.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні концепції персонажного мовлення як одного із засобів комунікації персонажів у художньому творі на основі дискурсу, в описі його складових структурно-семіотичної моделі та визначенні специфіки мовної репрезентації всіх присутніх компонентів.

Практичне значення одержаних результатів спираються на розвиток теорії дискурсу та на аналізі мовної особистості персонажів художнього твору у вивченні всіх лінгвостилістичних аспектів дискурсу. Висновки роботи можуть бути застосовані у викладанні курсів теорії міжкультурної комунікації, стилістики, культури мови, у вивченні теорії дискурсу, лінгвокультурології або ж лінгвістичного аналізу художнього тексту

Апробація результатів дослідження. Результати роботи було висвітлено на засіданні кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова та підготовлена доповідь для участі у III Міжнародній науково-практичній конференції «Лінгвістика XXI століття – здобутки та перспективи» Херсон, Івано-Франківськ (28-29 листопада 2023 року).

Публікації. За матеріалами дослідження було опубліковано статтю «Роль мовлення персонажів у художньому тексті» (Магістерські студії. Альманах. Вип. 23. 2023. Херсон-Івано-Франківськ. ХДУ, 2023. 66-69 С.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ

ПЕРСОНАЖІВ ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ

Художній дискурс та його характеристика

Художній дискурс – це мовленнєва діяльність, пов'язана з відтворенням та сприйняттям будь-яких художніх творів, та яка має свої власні особливості в порівнянні з іншими видами дискурсу [5, с. 52].

Художній дискурс можна охарактеризувати такими рисами, як:

1) Естетична спрямованість. Основною метою художнього дискурсу – створення твору, який би в свою чергу, задовольняв естетичні потреби читачів, глядачів, слухачів.

1) Емотивність. У художньому дискурсі використовуються засоби мовлення, головною метою яких є відображення емоційного стану персонажів та автора, а також, сприйняття та розуміння світу навколо. Опис природи, відображення переживань та емоцій героїв та автора є важливими складовими художнього дискурсу.

2) Конотативність. У художньому дискурсі в цілому використовуються слова та вирази, що мають багато значень та асоціацій, та які дозволяють збагачувати зміст твору та створювати більш глибоке його розуміння.

3) Метафоричність. Художній дискурс використовує велику кількість символів та метафор, що дозволяє передати найскладніші почуття та емоції, а також надати твору певної глибини та значення.

4) Суб'єктивність. У художньому дискурсі використовується суб'єктивний кругозір автора на світ, на відміну від об'єктивності, адже вона характерна для наукового дискурсу.

5) Специфіка мовленнєвої форми. Художній дискурс звичайно, має свою специфіку мовленнєвої форми, яка трішки відрізняється від інших видів дискурсу. До таких видів вже можна віднести використання поетичної мови, свободу від формальних правил у використанні граматики та синтаксису, та звичайно збагачення мови за рахунок архаїзмів та багато інших елементів.

6) Фікційність. Однією з основних та головних ознак художнього

дискурсу є те, що він передає не реальну дійсність, а створює світ, що складається з фантазій та ілюзій. У цьому контексті важливу роль відіграє фікційний аспект, який надає можливість автору створювати такі художні образи, які можуть не мати прямого відношення до реальності.

7) Структурованість. Художній дискурс має свою специфічну структуру, яка може відрізнятися від структури інших видів дискурсу загалом. До таких властивостей можна віднести використання сюжетної лінії, розвитку персонажів, або наприклад, використання діалогів, монологів, описів, відступів та інших засобів.

8) Творчість. Однією з найважливіших характеристик художнього дискурсу, звичайно ж є творчість. Автор твору володіє великою свободою в побудові свого світу у творі, виборі засобів вираження, розвитку сюжетних ліній, створенні персонажів тощо. Творчість є важливим компонентом успіху художнього твору та за допомогою якої є можливість створювати нові форми та жанри.

9) Відкритість для інтерпретації. Художній дискурс є відкритим для різноманітних інтерпретацій та сприйнятів. Будь-який твір може сприйматися різними людьми по-різному, у цьому ключі, все залежить від їх життєвого досвіду, світогляду, або ж культурного контексту тощо. Тому художній твір є постійно живим та нагальним у різних історичних та культурних контекстах [5, с. 54].

Крім визначення дискурсу вцілому як загального поняття, увагу лінгвістів також привертають різні його аспекти, види та різновиди, в тому числі художній дискурс, який базується на таких визначеннях:

- художній дискурс, перевтілений у художній текст, що створює світ, який містить певний зміст, вираження, почуття, а до його обов'язкових компонентів відноситься цілісність його сприйняття самим читачем;

- дискурс художнього твору є не лише основою, обрамленням, або ж фоном, також, він постає як своєрідний чи особистий стиль мислення та мовлення автора, який він вкладає в героїв при створенні твору;

- художній дискурс є сукупністю художніх творів (текстів), які були створені в результаті взаємодії цілей та намірів автора, які розраховані на різноманітно можливі реакції читача, а також текст, який відображається у художньому творі в просторах семіосфери, тобто сукупності символічних систем, якими користується людина: текст, мова та культура в цілому;

- художній дискурс – це дискурс художнього текст, де останнє завжди є фальшивим зображенням реальної дійсності; це також образ, створений автором; такий образ, в якому чітко відображено світогляд і розуміння автора, його досвід і попередні знання;

- художній дискурс, як і інші дискурси, культурно маркований, тобто, «йому властива латентна та дійсні форми існування або ж функціонування, що проявляється, зокрема, як сумнівна імпровізація, написання твору, виконання його колективом або ж самостійне читання чи акторська вистава. Ці плани визначають принципи художньої комунікації, які у свою чергу, визначають вже суб'єктивний чи об'єктивний методи спрямування у створенні художньої дійсності твору, вказівки мовця, які втілюються в образі автора, функції та ролі адресатів тощо. Тема художнього повідомлення існує в умовно реальному або неіснуючому світі уяви автора та його адресата [25, с.

Принципова різниця художнього дискурсу від буденного та інших культурно детермінованих дискурсів полягає у тому, що по-перше, видніється його цілеспрямована вторинність щодо первинних жанрів мовлення і, по-друге, у його фундаментальній можливості створювати багаторівневі структури значень на основі випаровування тих або інших механізмів ідентифікації;

- художнє мовлення – це комунікативний акт, основною характеристикою якого є рішучі намагання письменника вплинути на внутрішній, духовний простір читача, та на систему цінностей, вірувань, переконань і прагнень читача, для того щоб автор змінив їх [25, с. 44].

Тому ми маємо визначати художній дискурс як ментально-

комунікативну взаємодію адресата тобто (художній твір) та адресата як (потенційного читача), що проходить у певному історичному, і культурному, і соціальному контексту на уявлення чи переконання про світоглядні орієнтації автора-адресата, який в свою чергу має на меті врегулювати уявлення, переконання, світоглядні орієнтації читача-адресата та матеріалізувати їх у формі художніх творів, відкрита множина яких утворює дієслівний план художнього дискурсу. Таке загальне визначення слід доповнити вже низкою більш конкретних суттєвих положень, а саме:

- у рамках художнього дискурсу доречно виділяти два основні підтипи, як: прозовий та поетичний;

- притаманна йому вторинність або фіктивність переважно прозового художнього дискурсу, де мовлення героїв є другорядною комунікативною діяльністю [25, с. 48.

Важливо сказати й про те, що в процесі інтерпретації художнього дискурсу завжди відбувається збільшення, розширення, перебудова смислів, формування, редагування, трансформація значень, що на практиці створює поле напруги між сподіваним і несподіваним, між актуальністю тексту і віртуальністю контакту, які є дистантними, асоціативними, внутрішньотекстовими, інтертекстуальними, культурними або ж міжкультурними відносинами.

Тому, усі ці особливості художнього дискурсу зі свого боку, дозволяють створювати твори, які не тільки діляться з нами повною інформацією, а й мають естетичну цінність та впливають на почуття та емоції читачів, глядачів або ж слухачів.

Художній текст як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень

Художній текст є одним з основних та головних об'єктів досліджень сьогоденної лінгвістики. Лінгвісти вивчають художні тексти дивлячись на них під різним кутом, таких як структура, семантика, риторика, стилістика, граматики, просодія та інші [10, с. 312].

Різниця між діалоговою взаємодією читача і автора визначається лише через художній текст. Завдяки такій обставині, перспектива комунікативної лінгвістики та лінгвістичної прагматики в цій галузі, допоможе вивчити такі аспекти художнього тексту, як сприйняття, розуміння та інтерпретація тексту.

Було доведено, що художня творчість є складною комунікативною дією, тобто реалізація певної комунікативної спрямованості автора щодо одержувача та/або адресата. У ході породження такого художнього тексту, автором моделюється така комунікативна ситуація, яка визначається як вербальними, так і невербальними чинниками. Вони впливають на текстотворення, а також на його розуміння, що в свою чергу є об'єднуючою ланкою комунікативного простору читацької інтерпретації та комунікативного простору автора. Однак, читач не завжди адекватно трактує прагматичний підхід автора, тобто, його дискурсивна діяльність актуалізує інтенції автора, але й читач може додати свої одні.

Художній текст визначають як єдине комунікативне ціле, у якому комунікативні наміри мовця реалізуються з урахуванням прагматичного підходу до аналізу дискурсу. Цей підхід дає нам змогу зрозуміти художній текст як зі сторони прагматичної так і комунікативної єдності та інтерпретувати змістову структуру художнього тексту в трьох вимірах – вертикальному, глибокому та горизонтальному. Якщо ми кажемо про глибокий вимір, то він стосується неявного контексту, який часто виявляє задум автора.

У поліпарадигмальному просторі сучасної лінгвістики, яка орієнтована на антропологію теорії, особливого значення набувають ті чинники у центрі уваги, за допомогою яких людина сприймає і ретранслює мову за конкретних суспільно-історичних умов.

У процесі лінгвістичного аналізу художнього тексту доцільно розшифрувати таке визначення «концепту», як сформованого у свідомості людини уявлення про складові реального і уявного світу, що виражені мовними одиницями. Таким чином, діалог у літературному дискурсі може

виражатися як на рівні інтерсуб'єктивної взаємодії так і між текстової взаємодії.

Лінгвістичні парадигми – це традиційні (системоцентричні) парадигми, які орієнтовані на вивчення лінгвістичних одиниць і мовного стилю художнього мовлення різних авторів, а також сучасні (прагматично-комунікативні), які зорієнтовані на комунікативну ситуацію та її компоненти

Дискурсивне положення художнього тексту актуалізує в ньому прагматичний фактор, з поміттю якого можна трактувати художній текст як фіксацію повідомлення в комунікативному акті та який підкреслює комунікативні ролі автора і читача. Це означає, що авторський текст – лише один із компонентів художньої комунікації, який, крім того, є дискурсом для автора і читача. Збіг їх концептуальних систем є обов'язковою передумовою адекватного розуміння художнього тексту [12].

Особливістю художньої літератури є її спрямовання на естетичну трансформацію мовних засобів на всіх рівнях з метою посилення зображальних ознак, що сприяє максимально повному поновленню художнього змісту, а також реалізації індивідуально-особистісного мовлення авторів художніх текстів.

Художній текст є об'єктом вивчення лінгвістики, стилістики, герменевтики та інших наук, проте головною ціллю є виявлення функціональних особливостей усіх мовних одиниць та категорій, які впливають на створення системи образів у конкретному тексті, покликаний передусім на лінгвістичний аналіз тексту.

Лінгвістичний аналіз художнього тексту з традиційної точки зору зосереджений на його граматичні та стилістичні дослідження параметрів, що акцентує увагу на його внутрішніх властивостях, таких як: (текстові одиниці, граматичні категорії, зв'язки та стилістичні засоби тощо).

Безсумнівно, що чималі результати, які впливають в галузі граматики, стилістики та структури тексту, сприяють його успішній реалізації

лінгвістичного аналізу, проте, доцільно зазначити, що сучасний парадигматичний простір лінгвістики представлений співіснуванням двох домінуючих парадигм, тобто прагматичної та когнітивної, що актуалізують категорії тексту, виділення яких були б неможливі завдяки діалогічній взаємодії автора з читачем через посередництво художнього тексту. Тому в контексті лінгвістичної прагматики і комунікативної лінгвістики, багатообіцяючі дослідження в цій сфері, допоможуть зрозуміти такі аспекти художнього тексту, як розуміння, сприйняття та інтерпретація.

Структурна лінгвістика досліджує будову художнього тексту, його елементи та взаємозв'язки. Завдяки цим факторам, відкривається вивчення лексичної та граматичної структури, послідовності подій, хронології та чимало інших структурних аспектів тексту.

За допомогою семантичної лінгвістики вивчаються значення слів та речень у будь-якому художньому тексті та їхні взаємозв'язки. Дослідження також можуть охоплювати семантичну мережу слів, метафор, символіки та інші семантичні аспекти тексту.

Стилістична лінгвістика досліджує стилістичні особливості тексту, такі як наприклад: вибір слів, фраз, конструкцій та інші стилістичні засоби, що можуть бути використанні автором для досягнення певної ефективності.

Риторична лінгвістика досліджує риторичні засоби, які використовуються в художньому тексті, такі як, наприклад: епіфора, антитеза, іронія, метафора та інші. Риторична лінгвістика також може вивчати психологічні та соціальні проблеми комунікації, які залучаються у художньому тексті.

Просодія вивчає звукові аспекти мовлення, такі як інтонація, тембр, ритм, темп та інші. Дослідження цього напрямку можуть охоплювати використання звуків у художньому тексті, що значно впливає на його ефективність [10, с. 198].

Граматична лінгвістика досліджує граматичні особливості мовлення, включаючи синтаксис, морфологію та семантику. У контексті цього випадку,

граматична лінгвістика може вивчати відмінності використання граматичних конструкцій у порівнянні зі звичайним мовленням. Крім того, безліч лінгвістів також вивчають художні тексти з погляду їхньої функції та сприйняття читачем чи аудиторією. Наприклад, дослідження можуть охоплювати ефективність художніх текстів у тому, щоб викликати емоції, та передавати ідеї та значення або ж впливати на поведінку аудиторії.

В цілому, можна сказати, що художні тексти є важливим об'єктом досліджень сучасної лінгвістики, оскільки вони не тільки відображають мову та її використання в текстах, але також мають великий вплив на наше сприйняття, розуміння та взаємодію з навколишнім світом.

Окрім граматичного та функціонального аналізу, художні тексти також можуть бути об'єктом лінгвістичних досліджень в інших аспектах. Наприклад, соціолінгвістика може вивчати художні тексти з погляду їхньої ролі в культурній та соціальній ідентичності груп та спільнот. Дослідження можуть також охоплювати різницю мовлення в художніх текстах з різних культурних та етнічних груп.

Психолінгвістика також може вивчати художні тексти з погляду їхнього впливу на психологічний стан або ж на сприйняття читачів. Наприклад, такого роду дослідження можуть визначати, які саме елементи художніх текстів активують різні емоції, та які ефекти має художній текст на мовленнєві та когнітивні процеси читачів.

Лінгвістика також вивчає різні типи художніх творів з погляду їхньої лексичної та стилістичної характеристики. Наприклад, дослідження можуть визначати, які лексичні засоби використовуються в художніх творах та як вони відрізняються від щоденного мовлення. Дослідження можуть також визначати, які стилістичні ефекти досягаються за допомогою різних стилістичних засобів, таких як метафори, порівняння, антитези тощо.

Узагальнюючи, художні тексти є важливим об'єктом досліджень у багатьох різних дисциплінах лінгвістики. Вони не тільки стають відображенням мовлення та культури, але також мають величезний вплив на

наше сприйняття тексту, розуміння та взаємодію з його мовним оточенням. Дослідження художніх текстів можуть допомогти краще зрозуміти, як мова та культура постійно взаємодіють між собою, та як вони впливають на сприйняття нами тексту та на нашу поведінку.

Одним з напрямків досліджень художніх текстів є когнітивна лінгвістика. Вона вивчає способи, якими люди створюють, сприймають та розуміють мову. Когнітивні дослідження можуть показати, які когнітивні процеси активуються під час сприйняття художніх текстів та які семантичні механізми використовуються для накладання більших ефектів на читача. Іншим напрямком досліджень є комп'ютерна лінгвістика, яка використовує комп'ютерні технології для аналізу та обробки мови. Науковці загалом, можуть використовувати такі комп'ютерні методи для визначення частотності та вживання певних лексичних засобів в художніх текстах, для того, щоб розрізнати стилістичні засоби та для моделювання сприйняття твору читачем.

Отже, художні тексти є найважливішим об'єктом досліджень у лінгвістиці, які можуть сприяти відкриттю нових знань про мовлення та культуру. Також вони можуть допомогти краще зрозуміти те, як мова використовується в різних контекстах та як вона впливає на наші сприйняття та розуміння світу.

Крім того, дослідження художніх текстів можуть виявляти зміни в мовленні та культурі, що відбуваються протягом конкретного часу. Наприклад, дослідження романів або поезії різних епох можуть дати уявлення про те, як змінювалися мовні та культурні спрямування в історії. Заразом, дослідження художніх текстів можуть допомогти розкрити тонкі нюанси та особливості мовленнєвого стилю та ідіоматики в різних мовах.

Безсумнівно, такий аспект є дуже важливим для тих, хто вивчає іноземну мову, оскільки дослідження художніх тексти можуть допомогти вивчати конкретну мову в контексті її вживання та взаємодії з соціумом та культурою. Також дослідження художніх текстів можуть мати практичне значення. Наприклад, літературна критика може допомогти покращити якість творів

літератури, а дослідження рекламних текстів можуть бути вигідними для розробки результативних рекламних кампаній. Взагалі, спираючись на все вище сказане, дослідження художніх текстів можуть зробити вагомий внесок у розвиток лінгвістики та розуміння мовлення та культури.

Характеристика мовних засобів у сучасних творах

Стиль – це те, на що ми впершу чергу звертаємо увагу, це саме той аспект, у якому створено більшість художніх творів. Художній стиль впливає на розум, почуття і волю читачів, допомагає формувати їх світоглядні переконання, моральні якості та естетичні смаки завдяки використанню засобів художнього слова та через систему образів [10, с. 264; 16, с. 299].

Використання мовних засобів зумовлене їх призначенням у художніх творах – а саме образно відтворювати дійсність. Тому, можна зазначити, що мова художньої літератури характеризується винятковим багатством лексикології і фразеології.

Основними жанрами художнього стилю є будь-які художні твори, що включають в себе (оди, повісті, драматичні твори, романи, поеми, оповідання, художню публіцистику, епіграми тощо).

Головними ознаками художнього стилю є:

- 1) слова призначені для використання не тільки засобами вираження думок, а й для естетичного впливу на читача;
- 1) широке використання різних художніх засобів;
- 2) образність і виразність висловлювань;
- 3) можливість використовувати необмежену кількість фразеологізмів і діалектизмів;
- 4) будь-яке поєднання лексики та граматичних стилів [16, с. 303].

У свою чергу, сучасні твори можна охарактеризувати розмаїттям мовних засобів та їх активним використанням для створення виняткового мовленнєвого стилю. Ось деякі приклади загальних рис мовних засобів які використовуються в сучасних творах:

1. Експерименти з мовними формами. Сучасні літератори часто експериментують з мовними формами, використовуючи зовсім нестандартні мовні засоби, такі як наприклад: незвичайні сполучення слів, неочікувані метафори та інші нестандартні мовні конструкції.

Зміна стилістичного ступеня мови. У сучасних творах можна деколи зустріти змішування стилістичних ступенів мови, тобто коли формальна та неформальна мова використовуються разом в одному тексті. Такі зміни ступенів мови можуть створювати неабиякий мовленнєвий стиль та допомагати виразити характер та емоційний стан персонажів.

Використання архаїзмів та інших мовних артефактів. Не дивно, що сучасні письменники можуть використовувати у своїх працях архаїзми, застарілі слова та інші мовні артефакти, для того, щоб підкреслити історичний контекст чи культурну спадщину.

Використання сучасних технологій та мовних засобів. У творах наших сучасних творців можна знайти використання новітніх технологій та мовних засобів, таких як інтернет-сленг, емодзі, аббревіатури та інші сучасні мовні засоби.

Культурні референси та мовні ігри. Ця критерія показує нам, що у нинішніх працях можна знайти численні культурні референси, багато посилань на сучасну культуру та поп-культуру, а також різноманітні мовні ігри, які завжди допомагають створити веселий, гумористичний або іронічний ефект.

6. Часте використання діалогів. Діалоги можуть бути не тільки корисними, але й важливими засобами розкриття характерів персонажів та передачі емоцій в сьогочасних творах. Вони можуть бути написані в розмовному стилі та містити багато мовних помилок та недоліків, але така практика допомагає письменнику створити більш реалістичну та природну діалогічну ситуацію.

7. Використання метафор та образів. Використання таких аспектів, як метафори та образи можуть бути корисними для того, щоб передати емоції та відчуття, так би мовити викувати ефект візуального зображення та допомогти

побудувати більш глибокий імпульс до читача.

Використання особливих мовних термінів. У творах сучасності може міститись особливі мовні терміни, що відносяться до таких конкретних галузей, як наукова, технічна або професійна. Такі терміни можуть допомогти майстрам свого слова передати складні концепти та ідеї в їх творах.

Використання нетипової граматики та синтаксису. Сучасні письменники можуть свідомо відхилятися від стандартних правил граматики та синтаксису, щоб створити різючий ефект, передати розмовний стиль мовлення або підкреслити характер персонажа.

Використання мовних ігор та каламбурів. Сучасні новатори можуть використовувати найрізноманітніші мовні ігри та каламбури, для того, щоб створити гумористичний ефект або передати іронію в контексті.

Використання сленгу та жаргону. Сленг та жаргон можуть бути інтерпретовані для передачі розмовного стилю мовлення, для зображення певної групи людей або ж для створення певної атмосфери конкретного середовища.

Використання риторичних механізмів. Риторичні механізми, такі як повторення, протиставлення, епіфора тощо, можуть бути використані у випадку для створення ефекту драматичності та емоційного звучання тексту.

Використання мовних образів та символів. Використання мовних символів та образів застосовується у тексті для передачі певної ідеї або теми, також для створення атмосфери та передачі емоційного звучання.

Використання різних мовних рівнів. Письменники сучасності можуть використовувати різні мовні рівні, для того, щоб передати соціальний статус персонажів, також створити атмосферу певного середовища або передати чіткі ідеї на письмі.

Використання мовних нюансів. Новатори сучасності також використовують певні мовні нюанси, такі як тон, інтонація та вдалість інших засобів передачі емоційного звучання, для того, щоб створити ефект впливу на читача [20, с.

Всі ці мовні засоби використовуються в творіннях сучасних авторів для створення особливого стилю та передачі ідей, емоцій та інших критерій сприйняття. Письменники сьогодення можуть комбінувати ці засоби для створення ефекту драматизму, гумору, іронії або інших емоційних реакцій. У цілому, мовні засоби стають для них важливим інструментом для передачі емоцій, ідей та настроїв в літературних творах, і тому вони відіграють важливу роль у розвитку сучасної літератури.

Новатори сучасності намагаються використовувати у власних творах такі мовні засоби, які допомагають у створенні унікального стилю та які дають неймовірні враження на читача. Письменники можуть комбінувати традиційні та нестандартні мовні засоби, щоб створити оригінальний ефект та передати свої ідеї [18, с. 402].

Читач, який починає читати художній текст, спочатку декодує зовнішню форму мовних одиниць, а потім послідовно з'ясовує їхню стилістичну роль у ній, після чого поринає в авторський задум, де відбувається «накладення образу світу читача за моделлю авторського світу, у результаті чого читач увиразнює поняття та визначає їхню функцію в її розкритті.

Заразом він спрямований на лінгвістичний аналіз художнього тексту та на виявлення його стильових домінант. Так, з числа основних принципів, сюди належить текстова організація українського постмодерного мистецького дискурсу, яку вчені виділяють мовностилістичними засобами карнавалізації, діалогічною взаємодією з читачем, а також мовною грою.

Узагальнюючи все вище сказане, мовні засоби в творах сучасних авторів можуть бути дуже різноманітними та включати в себе як традиційні, так і нетипічні форми та засоби мовлення. Використання таких нетипічних засобів допомагає письменникам створювати світ, який віддзеркалює реальність та передає індивідуальний стиль кожного автора.

Важливість персонажного мовлення в художніх творах

Персонажне мовлення є важливим елементом різноманітних художніх творів, оскільки саме воно допомагає передати особливості характеру персонажів, їхні думки, бажання, емоції та інші аспекти, що в свою чергу роблять їх унікальними та відрізняють від інших персонажів.

У художніх творах персонажне мовлення взагалі використовується для розкриття характеру персонажа та його відношення до подій та інших персонажів. Наприклад, через мову або спосіб мовлення персонажа можна виразити його національність, соціальний статус, вік, стиль життя та інші характеристики. Крім того, мова персонажів допомагає передати їхні емоційні стани, такі як радість, обурення, захоплення та інші почуття, а також допомагає читачеві краще зрозуміти сенс написаного і співпереживати героям.

Також персонажне мовлення може використовуватись для створення динаміки в творі. Наприклад, коли персонажі твору використовують різні стилі мовлення, це може створити серйозний конфлікт або напруження між ними, що стане для нас читачів корисним, адже додасть динаміки та цікавості до сюжету.

Нарешті, персонажне мовлення може бути використане для створення автентичності та реалістичності художнього твору. Якщо персонажне мовлення висвітлює мову та спосіб мовлення персонажа так, як він би говорив у його реальному житті, то це додасть автентичності та реалістичності твору.

Отже, персонажне мовлення є найважливішим елементом художніх творів, адже він допомагає розкрити характер та емоційний стан персонажів, створити напружений хід і розвиток подій та привабливість сюжету, а також створити правдивість та оригінальність твору. Персонажне мовлення може бути прямим і непрямим, все залежить тільки від того, чи мовить персонаж від свого імені, чи про нього говорять інші персонажі або автор.

Важливою рисою персонажного мовлення є його індивідуальність та винятковість. Кожен персонаж повинен мати власний стиль мовлення який

характерний тільки йому, що відображає його характер, та відрізняється від мовлення інших персонажів. Наприклад, персонаж з низьким соціальним статусом може використовувати жалюгідну лексику та несвідомо порушувати всі граматичні правила, тоді як персонаж з високим статусом та прекрасною мовою може використовувати вишукану лексику та майстерно володіти нею.

Окрім того, персонажне мовлення також може бути використане для передачі глибинних філософських задумів та таких тем, які розкриваються через погляди та роздуми персонажів, що насамперед додає глибинності творам та сприяє розвитку та еволюції їх персонажів.

Отже, персонажне мовлення є важливим засобом художньої виразності, що допомагає передати характер та почуття героїв, створити динамічність та гостроту сюжету, зробити твір більш автентичним та реалістичним та передати глибинні філософські ідеї та теми.

Продовжимо розмірковувати над тим, що персонажне мовлення може бути використане для передачі культурних та історичних особливостей того часу, коли був написаний саме конкретний твір. Наприклад, у творах Вільяма Шекспіра персонажі часто використовують такі слова та вислови, які були б характерні для Елізабетинської епохи, що передусім дозволяє читачам краще зрозуміти історичний та культурний контекст твору.

Крім того, персонажне мовлення може значно впливати на читача, бо воно сприяє зрозумінню й сприйняттю світу очима персонажа. Це є дієвим засобом створення емпатії між персонажем та читачем, що дозволяє останньому глибше розуміти чи співчувати долі персонажа. Тому персонажне мовлення займає важливе місце в художніх творах і є предметом багатьох літературних досліджень.

Також, персонажне мовлення може відображати різні соціальні, психологічні та культурні аспекти, які пов'язані з персонажем. Наприклад, як при використанні діалекту, яким говорить персонаж, може відобразитися його соціальний статус або етнічна приналежність. Вибір слів та спосіб їх висловлення можуть відобразити психологічний стан персонажа, його

характер, особистісні риси та спосіб його мислення.

До того ж, персонажне мовлення може також використовуватися і для створення конфліктів між персонажами. Наприклад, якщо один персонаж говорить одним стилем, а інший персонаж – зовсім іншим, це може викликати ніяковість, ворожість, підозру, що може призвести саме до виникнення конфлікту. Це може створити напруженість в розмові, але і створити додаткову цікавість для читача.

Крім того, персонажне мовлення може використовуватися для відображення тем та ідей, що є важливими вже для самого письменника. Наприклад, персонажні монологи нерідко можуть бути використані для відображення глибинних філософських ідей, які допомагають читачеві краще зрозуміти тему твору та власно кажучи позицію автора.

Отже, персонажне мовлення є важливим елементом художньої літератури, що дозволяє передати характер та емоційний стан персонажів, відображати різні соціальні, психологічні та культурні аспекти, створювати конфлікти між персонажами, відображати глибинні філософські ідеї та теми. Звичайно, персонажне мовлення є предметом багатьох літературних досліджень та допомагає читачам краще зрозуміти та сприймати зв'язок між персонажами та темами твору. Тому воно є важливим елементом стилю та настрою твору, а також може бути використане для створення різних літературних ефектів, таких як гумор, іронія, сарказм, сентиментальність та інші.

Оскільки персонажне мовлення відображає внутрішній світ персонажа, воно може допомогти читачеві краще зрозуміти та співпереживати з персонажем. Це дозволяє автору створювати більш живих та реалістичних персонажів, які викликають сильні емоції та зв'язуються з читачем на емоційному рівні. Крім того, персонажне мовлення може відображати соціально-історичний контекст твору, зокрема, мовні особливості того часу, коли відбуваються події, та відображати соціальну точку зору персонажа. Також воно може допомогти читачеві краще зрозуміти культурні та етнічні

риси персонажів уцілому.

Персонажне мовлення також може допомогти автору створити конфлікт між персонажами. Так наприклад, якщо один персонаж використовує вульгарну або образливу мову, це врешті-решт може викликати негативну реакцію іншого персонажа та загалом створити конфлікт між ними. Також персонажне мовлення може допомогти автору передати наміри та мотивації персонажів, що також може бути важливим для розвитку сюжету та виведення його на кульмінаційний момент.

Важливою рисою персонажного мовлення є його натуральність та автентичність. Автор повинен створити персонажів, чиє мовлення відображає їхні персональні особливості, стиль життя, рівень освіти, соціальний статус та культурний контекст у цілому. Наприклад, персонаж, який має високий рівень освіти та культурний багаж, може дозволити собі використання складних та заплутаних речень, або використовувати незвичайні слова та фразеологізми. З іншого боку, персонаж, який зростав в нерентабельному середовищі, може використовувати просту та лаконічну мову, тобто зі скороченнями та недбалістю до граматики.

Крім того, важливим аспектом персонажного мовлення є його взаємозв'язок сюжету та меті твору. Наприклад, якщо метою твору є передати якісь соціальні проблеми, то персонажі можуть використовувати мову, для відображення соціальної нерівності та дискримінації. Якщо ж метою твору є передати емоційні стани персонажів, то в такому випадку персонажне мовлення може бути більш афективним та експресивним.

Усі ці аспекти дозволяють письменнику створити глибоку та реалістичну картину світу твору та насамперед передати головну ідею.

Отже, персонажне мовлення є важливим інструментом в руках автора, який допомагає створити живих та реалістичних персонажів, передати їхні емоційні стани, відобразити соціально-історичний та культурний контекст твору, створити потрібну атмосферу та настрій твору, а також передати головну ідею твору. Персонажне мовлення також дозволяє читачеві легше

осмислити та збагнути глибину думок та почуттів героїв, їхні мотивації та характери.

Можна зазначити, що персонажне мовлення може виконувати й інші функції. Наприклад, воно може слугувати засобом, який показуватиме розвиток героя протягом усього твору. Якщо на початку твору персонаж говорить одним способом, а в кінці – зовсім іншим, то це може свідчити лише про зміну його характеру, перебудову життєвих поглядів та й про зміну світогляду в цілому.

Крім того, про персонажне мовлення можна сказати те, що воно є важливим засобом створення атмосфери твору. Воно може відобразити національну, соціальну чи культурну специфіку героїв та місця, де вони живуть. Наприклад, у творах Віктора Гюго можна помітити різноманітну специфіку мовлення французьких селян, міщан та аристократів, а також багато використання діалектних слів та виразів.

У своїх творах письменник може використовувати різні види персонажного мовлення, наприклад, як: пряму мову, чи внутрішні монологи, епістолярну форму тощо. Кожен з таких видів мовлення має власні особливості та функції.

Створюючи той чи інший художній образ у творі, кожен творець використовує тільки свою особисту палітру кольорів, а отже, виразних засобів мови. Іноді письменники вдаються навіть до створення нових лексичних одиниць, які вкладаються в уста персонажів аби підкреслити їхню незамінність, індивідуальність та неповторність. Все це допомагає створити незабутнє змалювання героїв, а сам твір під таким кутом стає цікавішим, глибоким і багатим на використання різних мовних засобів виразності.

Під комунікативним стилем персонажів автор розуміє таку організацію їхніх висловлювань, яка може включати в собі лексико-стилістичний та актовий мовленнєвий компоненти, для того, щоб реалізувати обрану мовцем комунікативну стратегію. Такий стиль виступає в якості моделі мовленнєвої поведінки персонажа.

Комунікативний стиль у широкому сприйнятті визначається як системна конфігурація мови, мовлення та екстралінгвістичний засіб, спосіб організації висловлювань мовця. Таку концепцію можна застосувати до вивчення як реального спілкування, так і характеру мовлення, яке дає творцю можливість використання терміна комунікативний стиль мовлення персонажа [2, с. 16-

Мовлення персонажів є відтворенням реалістичного процесу спілкування людей за допомогою різних літературних засобів писемного мовлення [8, с. 141], перенесення його специфічних особливостей для побудови достовірної картини світу та зображення самих персонажів [1, с. 21]. Знакові вислови є лексичними, вони підходять до реального спілкування через використання табу, заниженої лексики, жаргонізмів, неологізмів, вульгаризмів, діалекту та сленгу[2, с. 55].

Відомо, що категорії “письменник” і “персонаж” взаємодіють один з одним, а отже, вивчення індивідуального стилю породжує дослідження мовлення особистісного характеру. Письменник (від лат. *персона* – маска актора у стародавньому театрі) так називається діяльна особа, яка є об’єктом оповіді в художньому творі й вважається як жива чи умовно жива істота [9, с. 495]. Поняття “персонаж” – це сукупність зображальних засобів, таких як мова, вчинки, характеристика, портрет героїв.

Моделювання мовлення героїв здійснено на етапі аналізу характеристики для них синтаксичними засобами, специфічними лексико-семантичними та морфологічними окремими ознаками, які разом утворюють систему мовлення портрету експресивно-психологічного типу.

Характер героя найкраще розкривається в самому мовленні: тобто, діалозі та монологіях. Власне кажучи, таке питання висвітлював у підручнику В. А. Кухаренко «Інтерпретація тексту», розкриття секретів діалогічного та монологічного мовлення персонажа. Про діалогічне мовлення, яке є головним для обговорення в нашій роботі, він виголошує, що незалежно від змістового наповнення промови вона багатопланова та всерівно характеризує мовця,

виявляючи його освіченість, вихованість загальну культуру, соціальний статус, професійна приналежність і всі риси персонажа [7, с. 156].

Основна функція діалогу – це міркування, безпосереднє спілкування людей, що колонізують художній світ персонажів [7, с. 157]. Конкретних обставин розвитку певної ситуації, що квапить оратора, коли не залишається часу на свідомий вибір виражальних засобів, завершеності задуму концепції, тому в таких ситуаціях часто можемо спостерігати випадки крайнього усічення фрази одним словом, та побачити інтонацію незавершеності. У діалозі починають з'являтися всі групи стилістично забарвленої розмовної лексики, як стандартна, так і скорочена характерно [7, с. 157]. Перша становить більшість і вживається в мовленні всіма персонажами без винятку. Серед інших слід виділити дві групи: вульгаризми і сленг [7, с. 157]. Автор також розкриває поняття ідіолекту мовця, вказуючи, що воно включає три види компонентів: загальні, ті що стосуються всієї мовної групи, та ті які характерні для певної групи мовців (об'єднаних за такими ознаками, як: соціальні, професійні, вік, стать та багато інших); і, нарешті, суто індивідуальні [7, з. 166]. Опираючись на теорію мовленнєвих актів, можна додати, що крім лексичного значення слова окремого ідіолекту, повинно бути спільне для всієї мовної групи значення та деякий семантичний залишок, приписаний йому мовцем у контексті з власними, суто індивідуальними асоціаціями [7, с. 167].

Важливим фактором є аналіз мовлення героїв художніх творів для вирішення проблеми особистісних аспектів дискурсу. Змалювання мовленнєвої та мисленнєвої діяльності за допомогою художніх засобів створює щедрий емпіричний матеріал для вивчення природи людської свідомості відносно позиції мовця [8, с. 41]. Дискурс персонажа проектує мову в реальних мовленнєвих особливостях, а аналіз мовленнєвої особистості персонажа дає нам змогу дослідити дискурс у всіх його проявах, як: приклади діалогічного та монологічного мовлення, підготовлене і непідготовлене мовлення, комунікативні успіхи і невдачі в цілому [1, с. 39].

Різноманітні типи мовлення можуть також по-різному відобразити характер особистості, а тому це слід враховувати при вивченні мовлення героїв [8, с. 41]. У монологіях яскраво проявляються особливості ідіологічного стилю, мовної особистості та її концептуальної сфери [19, с. 41]. Діалог дає нам інформацію про стиль спілкування, а також про комунікативну поведінку людини. У діалозі відображаються різні сфери життя: пізнавальна – знання, вказівки особистості; позиційні — соціальні ролі; запас - дії та діяльність; соматичні – фізичні та психічні стани [17, с.

У діалоговому спілкуванні особі надається можливість для самовираження та самоствердження [21, с. 41]. Монологічне, а також внутрішнє мовлення персонажа відіграє важливу роль у створенні його образу, але враховуючи хоча б обсяг твору, зупинимося лише на особливостях діалогічного мовлення.

Підсумовуючи все вище сказане, починаємо розуміти, що персонажне мовлення є важливим мовним засобом в художніх творах. Воно допомагає передати індивідуальність та характер героїв, їхні мотивації та почуття, а також відобразити соціально-історичний та культурний контекст твору. Крім того, персонажне мовлення може слугувати також засобом для підкреслення розвитку героя на протязі твору, створення сприятливої атмосфери твору та виконання багатьох інших функцій.

РОЗДІЛ 2

ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ТВОРАХ

Лінгвостилістичний аспект твору Чарльза Дікенса “Різдвяна пісня в прозі”

Нами були досліджені лінгвостилістичні особливості повісті відомого англійського письменника Чарльза Дікенса “Різдвяна пісня в прозі”. Це творіння стало вже класикою всесвітньої літератури, бо воно висловлює ідею людяності та віри в добро. Загальне віддзеркалення основної ідеї даного твору, можна сказати тісно пов'язане з художніми засобами, які письменник обирає саме для підкреслення своєї ідеї. Цей вибір має значущу роль для морального, естетичного та виховного впливу, який зорієнтований на читача.

Під час лінгвостилістичного аналізу проведеним мною з даного художнього тексту, увага була приділена лексичним засобам, синтаксичному та стилістичному аспектам. Аналіз зв'язків мовних засобів, які передають ідейно-художній зміст даного художнього твору, ідентифікував такі мовні стилістичні засоби:

1. Порівняння;
2. Метафори;
3. Риторичні запитання;
4. Алюзії;
5. Епітети;
6. Ідіоми та фразеологізми;
7. Стилістичні повтори [15].

Функціональний стиль даного твору детермінується як беллетристичний – це своєрідний художній стиль, який допускає використання всієї гами виразних засобів для створення образного, емоційного тексту. Функцією цього стилю є використання когнітивної естетики [14].

Дана повість має лінійну композицію, яка в свою чергу складається з

п'яти частин: передмови та чотирьох візитів духів. "Різдвяною", як зазначає автор, повість є не лише за змістом, а й за стилем та оформленням. Автор називає її "піснею в прозі", і при цьому акцентує увагу на поетичності твору та на його зв'язку з народними різдвяними піснями, що звеличують та оспівують духовне чудо. Поетичність повісті виражається також у вдало підібраних художніх засобах, які свідчать про творче індивідуальне втілення творця своєї задумки.

У творі йдеться про старого жаднюгу Ебенезера Скруджа, якого час від часу навідує привид його екс-напарника Джейкоба Марлі, а також привиди Минулого, Теперішнього і Майбутнього Різдва, які спонукають його до переосмислення свого ставлення до життя та зміни поглядів щодо щирості та добросердя.

Образ Різдва у даному творі символізує радість, любов і прощення. Більш того, це час, коли, з Чарльзом Дікенсом, відбуваються дива. Тому у повісті Дікенс поєднує частину реалістичних та фантастичних елементів, та використовує риторичні засоби, такі як символи, порівняння, алегорії, метафори, гумор та іронію. В свою чергу, це допомагає передати настрої та емоції героїв, створити особливо-незабутню атмосферу Різдва, а також висловити провідну ідею та проблематику твору.

Так, наприклад, Скрудж, який є головним героєм різдвяної повісті, вже після зустрічі з привидом Марлі починає задаватися риторичним питанням: творі, письменник ніби переносить читача в ситуацію, в якій має місце Святий вечір, а межі між реальністю та вимислом перетинаються або взагалі нівелюються, і власне сам головний герой не впевнений вже у тому, чи насправді з ним відбувається щось фантастичне, чи ні.

Разом з тим, додати реалістичності зображувальним подіям у творі допомагають такі порівняння, як: «*Scrooge found himself face to face with the unearthly visitor: as close to it as I am now to you*» [1; с. 37]. Ось ця описувана близькість привида до Скруджа творець порівнює з близькістю між автором та

читачем. Порівняння неіснуючих істот із живими підштовхують до рефлексії стосовно межі між об'єктивним світом та світом неіснуючого.

У плоді своєї праці Чарльз Дікенс завжди ставить питання до читача або звертається до нього. Наприклад, коли Скрудж блукає з Духом Різдва по рідному селу, автор, запитуючи про те, чого той розчулився, коли побачив знайомі йому образи з дитинства, має на меті передати читачеві емоції головного героя, тобто змусити подивитись на життєвий шлях самого героя. Постійне повторення питального слова «чому?», яке підкреслює атмосферу неясності та загадковості речей не тільки, які здійснюються назовні, а й і у внутрішньому світі героя.

Наприклад: «*Why was he rejoiced beyond all bounds to see them! Why did his cold eye glisten, and his heart leap up as they went past! <...> What was merry Christmas to Scrooge?*» [1; с. 40].

Акцентувати увагу на скупості головного героя повісті письменнику допомагають такі епітети: *a grasping, a squeezing, clutching, wrenching, scraping, old sinner, covetous* та порівняти його, наприклад, з гострим кремінем чи з одинокою устрицею: *sharp as flint, solitary as an oyster*. Якщо епітет *sharp* в данному випадку застосовується до людини, то він позначає особу, яка “діє суворо і сердито, що може завдати шкоди іншим людям” [3, с.

Також для сприйняття читачем Скруджа як абсолютної скнари та черстої людини, автор вдається до персоніфікації холоду, додаючи йому силу над самим тілом Скруджа: «*The cold within him froze his old features,*

n

i

p

p

h Можна примітити, що в епізодах опису погоди Чарльз Дікенс протягом першої половини твору, в той час коли присутній перший образ Скруджа-окнари, постійно вдається до повторів одного семантичного ряду слів в

i

n

t

художньому тексті: *frost, darkness, fog, cold*. Вони є алюзією на норів головного героя, який сам же ніби просочений цим ядом та холодом, адже холод складається з сем: низька температура, байдужість, відсутність емоцій. В п'ятому куплеті анадиплозис, фонетичне повторювання слова *cold* у поєднанні з метафоричними висловлюванням «*piring for the blood to dance*» виконує такі провідні дві функції – посилення емоційного фону та надання антитетичного значення вже вище використаній лексичній одиниці: «*stirring*, Англійське дієслово *to pipe* має таке тлумачення – говорити або співати тонесеньким голосом. Воно пов'язано з веселощами, як і дієслово *to dance*, та має подальшу важність у переносному значенні: виявляти почуття, шумно, пристрасно, радісно [2, с.]. Слово *cold* у поєднанні із персоніфікованим епітетом *piring* має трохи інший семантичний відтінок – та позначає мороз, від якого кров утішно “танцює”, тобто мається на увазі кров, від якої навіть можна зігрітися. Таким чином, опис погоди в повісті додає тільки експресивності атмосфери, яка розкриває внутрішньо-емоційний фон персонажів твору.

Сутність самого персонажа Скруджа можна підкреслити багатьма епітетами, які були використані для опису будинку, в якому він мешкає: «*It* Однак, коли Скруджу довелось зайти в таверну пообідати, читачу показується вже сумний настрій героя: «*Scrooge took his melancholy dinner in his usual* “депресивний настрій”, а “пригнічений настрій” тому, що слово *melancholy* є персоніфікованим епітетом [13, с. 246]. Автор має на меті передати саме похмурий настрій Скруджа, незважаючи на те, що це слово стоїть в одному рядку зі словами *dinner* та *tavern*. Крім того, окрім епітету тут також наявна ще й виразна тавтологія – вона як би дає ефект посилення пригніченості атмосфери та меланхолії, довготривалості такого внутрішнього стану та, так чи інакше, навіть навіює до емпатію та жалю до головного героя.

Слід також звернути увагу й на ті стилістичні фігури, які віддзеркалюють образ самої смерті, що присутній протягом усього сюжету. Когнітивна лінгвістика пов'язує концепт смерті з холодом, так як тіло встигає охолонути, коли жива об'єкт помирає. Описуючи погляд Духа Майбутнього, використовується метафора *death-cold eyes*: «*He felt the chilling influence of its death-cold eyes*» [1, с. 98]. Епітет “мертві та холодні очі” трактується як погляд смерті, адже “смерть” та “холод” стоять в одному семантичному ланцюгу.

У даній повісті епітети також зустрічаються у вигляді сталих виразів. риси: щирість, любов, доброту та співчуття. Фразеологізм *a large heart* в повісті має конотативне розуміння – воно характеризує одного з персонажів твору та описує не його фізичні властивості, а риси характеру,

Чарльз Діккенс неодноразово використовує й багато інших ідіом. Наприклад: «*Old Marley was as dead as a door-nail*» [1, с. 11]. Вираз можна відстежити у книжках до тринадцятого століття та знайти у віршах, написаних у той же період. Вільям Шекспір, відомий англійський драматург, уперше використав фразу “*as dead as a door-nail*” в 14 — му столітті. Ця англійська ідіома використовується для опису чогось абсолютно неживого, мертвого, чогось, що більш не існує та не функціонує (як підлога, яку ми оновили, більше не буде використаною) [4, с.]. Однак, можна зазначити що Ч. Дікенс переосмислює дану ідіому – він намагається розвивати думки про те, що все ж таки *coffin-nail* (“цвях в домовині”) мертвіший за *door-nail*. Така оригінальна гра із семантичним грузом сталої ідіоми є відображенням індивідуального стилю автора на письмі. Крім того, персоніфікований епітет *dead* характеризує померлого компаньйона Марлі, адже слово *dead* означає Такі спостереження автора акцентують нашу увагу на драматичності самої ситуації (адже смерть – це вже безповоротний кінець), а також це є скритним засобом комунікації з читачем та підштовхує його, як очевидця ситуації, до

роздумів над фразеологізмом. Хоча далі письменник призупинює потік думок зі словами: «*the wisdom of our ancestors is in the simile*» [1, с. 11]. Це одне маленьке та замислувате речення багато передає про лібералізм та традиції. Чарльз Діккенс був консервативним ідеологом. Це показує, що, хоча оповідач не знає, чому конкретна річ є такою, якою вона є у творі, проте, він знає, що в минулому, була значлива причина для цього. Тобто «мудрості» його пращурів було досить для відповіді та для подальшої розповіді. Такий засіб комунікації з читачем має передачу індивідуального світу автору як митця – читач вже може тут роздивитись заклик «до життя за морально-етичними, духовними критеріями» [9, с.].

Задля наголошення на ідеї того, що смерть означає безвихідь та безповоротність вже втраченого життя, автор вдається до повторення слова *from. There is no doubt that Marley was dead ... If we were not perfectly convinced that Hamlet's Father died before the play began, there would be nothing more*». В цьому реченні ми бачимо чіткий приклад: «*Marley was dead*» [1, с. 12].

Також Ч. Діккенс згадує твір Гамлет, коли описує одну зі сцен, де Скрудж бачить духа свого компаньйона Марлі. Дух Марлі окутий в ланцюги, які складаються з гаманців, касових скриньок, ключів і інших речей, які безперервно супроводжували його жадібне життя. Це нагадує Скруджу про слова Гамлета про духа його батька: «*How hard it is for you to walk with these chains!*». Діккенс навмисно використовує такі алюзії, щоб показати, як Марлі перетворився на жертву своєї жадоби, епічність його внутрішнього становища, а також показує як саме Скрудж може уникнути такої долі, якщо вчасно зміниться. Крім того, автор постійно наголошує на важливості пам'ятати досвід попередніх поколінь.

Автор не жалкує добирати різноманітні порівняння під час опису героїв чи епізодів. Так, наприклад, описуючи бал містера Феззівіга, творець добирає порівняння “як два місяці”, “ніби його ноги підморгнули танцюристам” з метою передати потішну, товариську та романтичну атмосферу танців та

н

а

с

goblets підсилює важність цього свята та надає особливе значення кожному предмету у день Різдва, адже *golden* має переносне значення “особливий, успішний”, в *goblets* – “посудина для вина”, тобто семантично пов’язаний зі святом та всіма веселощами [3, с.]. Наприклад: «*These held the hot stuff from*

Художній текст повісті містить в собі багато інших цікавих порівнянь, які мають семантичні концепта радості, свята, веселощів: «*the canisters were tricks* означає “розважатися та жартувати жонглюючи”. Такі порівняння вже містять функцію зображення атмосфери Різдва до якого вдається письменник, щоб її оживити, надати експресивності зображувального свята, а також передати чудовий настрій персонажів.

Текст повісті сповнений багатьма метафорами та алегоріями. Наприклад, у повісті є певна метафора: «*Money is a frozen life*». Ця метафора допомагає передати та показати ідею того, що будь-яке багатство може знищити людину і зробити її черстою та бездушною. Описуючи знедолених діточок, автор використовує персоніфіковану метафору: «*a stale and shrivelled hand, like that of age, had pinched, and twisted them*». Концепт часу тут набуває персоніфікації: «поморщена рука цюкатила і скручувала» цих діточок. Використання такого художнього засобу збільшує емоційну складову яка призначена для співчуття з боку читача. В мовленні Духа Різдва використовується метафоричне порівняння вигляду блідих та худих дітей з пташиною лапою: «*It might be a claw, for the flesh there is upon it!*» [1, с. 84]. Художні образи дітей під мантиєю Привида Теперішнього є алегорією на злидарство та невихованість, що тісно пов’язані між собою. Через дані образи автор показує соціальні проблеми об’єктивної реальності Англії тих часів – саме бідності, нерівності та несправедливості [8].

Символічними є також і образи Духів Різдва. Вони виступають як алегоріями на життєвий шлях головного героя повісті. Дух Різдва Минулого

символізує спогади Скруджа, Дух Різдва Теперішнього – показує реальність, в якій він знаходиться, Дух Різдва Майбутнього – окреслює перспективи, які має герой, якщо не зміниться.

2.2 Лінгвостилістичні засоби створення комунікацій між персонажами у творі Чарльза Дікенса “Різдвяна пісня в прозі”

Як лінгвостилістичний засіб зародження комунікацій діалог відіграє значну важливість у розкритті думок та характерів персонажів у повісті Чарльза Дікенса. Прикладом даного засобу може бути розмова між племінником Скруджа та ним самим про значимість Різдва, коли зі слів племінника *«I have always thought of Christmas time as a good time; a kind, слова його дядечка «Humbug» [1, с. 14].*

За допомогою мовного засобу, такого важливого, як діалог, письменник передає основну ідею твору – ідею, що багатство та гроші згубно впливають на таку критерії, що в житті головне – це щирість, взаєпідтримка та співчуття. Наприклад, через мовлення привида Марлі автор виражає ідею співчуття та добра: *«I wear the chain I forged in life» [1, с. 28]. «... any Christian spirit working kindly in its little sphere, whatever ... will find its mortal life too short for i*

t Діалог Скруджа з його померлим товаришем Марлі яскраво виствітлює концепт «морального прозріння». В уста Марлі автор вкладає філософську модель «правильного» життя людини, що гарантує її спокій душі після смерті

v
a Діалог з джентльменами, які відвідують Скруджа та просять різдвяну дожертвування на допомогу знедоленим сиротам, ще раз показують нам жадібність Скруджа та те, що ніщо не може вплинути на нього – він жалкує віддати навіть невелику кількість грошей напередодні Святого Різдва маленьким сиротам. *«It's not my business», –* відповідає їм різко Скрудж, впровадячи з ними дуже коротку розмову. Крім того, в даному моменті

a

n

s

персонажне мовлення сприяє розкриттю історичного і соціального контексту. У вікторіанську епоху, коли писав Ч. Діккенс у ХІХ ст., бідних дітей постійно відправляли проживати в робітні будинки, в яких були нестерпні умови життя, робота була важкою, дисципліна дуже суворою, їжа простою [8, с.].

Зовсім інший контекст спостерігаємо у діалозі головного героя з хлопчиком під вікнами його будинку, якого той попросив піти купити індичку. Цей діалог показує полярний до першого образу скупого напівсамітника образ добросердної, душевної людини. Приязні та лагідні звертання до хлопчика, такі як *my fine fellow, an intelligent boy, a delightful boy* [1, с. 111] символізують про трансформацію вже самого характеру героя. Тобто як для засобу комунікації діалог виконує наступну роль – передає внутрішній світ персонажа в динаміці.

Незважаючи на те, що за жанром цей витвір мистецтва детермінується як повість, однак, в ньому згадуються персонажі з фольклору: Робінзон Крузо, Алі-Баба, Валентин та його лісовий брат Орсон. Примітно, що саме спогади про героїв з казкових творів стали «панацеєю» проти жадібності Скруджа, які викликали емоції радості, співчуття у героя, так би мовити «повернули його до життя». Адже це містить в собі головну ідею твору про те, що чудо здатне перетворити злу, черству людину на доброзичливу. Реакція Скруджа на його улюблених персонажів є першим знаком відродження добра в душі героя. Наприклад: «*It's dear old honest Ali Baba! Yes, yes, I know! One Christmas time, when yonder solitary child was left here all alone, he did come, for the first time, just like that. Poor boy!*» [1, с. 42].

Завдяки персонажному мовленні читач дізнається про традиції святкування Різдва в Англії в період вікторіанської епохи. Наприклад, повість багата на діалоги, які розкривають популярність індички та гуся, зосередження деяких діалогів на сім'ї та проведенні часу з близькими, що стали притаманними святкуванню Різдва саме в 1800-х років.

D

o

y

o

племіннику.

There's such a goose, Martha!», – вигукують діти Боба в очікуванні на вечерю. свою родину з Різдром.

В художньому тексті даної повісті є такий уривок: «*Joe Miller never made* Джо Міллера, англійського актора театру сучасності Ч. Дікенса, є алюзією, яка показує на історично-культурний значення повісті.

Передати цей гіблій, черствий внутрішній світ скнари Скруджа автору допомагають сленгові слова та словосполучення, такі як, наприклад: «*every idiot ... should be boiled with his own pudding, and buried with a stake of holly*». В перекладі це означає, що Скрудж побажав жахливої смерті кожному, хто святкує Різдрво. Він вважає, що вони йолопи, які заслуговують на те, щоб їх зварили в каструлі з власним пудингом, який є традиційним десертом на різдрво, а потім поховали зі стовпом падуба, це така рослина, яку всі асоціюють з Різдрвом. Це показує, ненависть Скруджа до Різдрва та щасливих людей. Окрім того, заперечуючи те, що йому не вистачає, він взагалі не може прийняти щедрість, з якою до нього звертається його племіник, і замість цього перетворює красиві образи Різдрва на образи систематичного насильства.

У вимові Скруджа можна віднайти також багато саркастичних висловів, функцією яких є передати настрої персонажу та його прискіпливе та негативне ставлення до людей. Прикладами сарказму є цитати: «*I wonder you don't go into Parliament*», «*I'll retire to Bedlam*» [1, с. 17]. Для того, щоб працювати в англійському Парламенті, потрібно бути багатозначним промовцем, тому Скрудж, не доброзичливо насміхається над словами свого племінника, та має на увазі, що він занадто багато розмовляє. А Бедлам — це така назва Королівської Віфлемської лікарні в Лондоні, яка також була і притулком для душевнохворих. [6] Це означає, що Скрудж вважає всіх людей навколо себе божевільними, тому він з таким же успіхом міг би потрапити до

психлікарні.

Особливий акцент слід віддати окремому саркастичному характерові мовлення Скруджа в моменті появи привида Марлі – навіть поява надприродної істоти не одразу викликала у нашого головного персонажа переляк та страх, тому він і відповідає привиду сарказмом: «*You're particular, більше розкриває сутність скнари, адже читач починає пояснювати сарказм та «гострий язик» героя як усього лише емоційний захист від страху – страху зазирнути у потайні глибини свого внутрішнього «Я». Адже привид Марлі так чи інакше є віддзеркаленням душі головного героя. Саме тому головний герой не хоче вірити в нього – а тобто, в себе справжнього: «I won't believe*

У першому куплеті з уст головного героя часто зриваються стилістичні повтори слова “*Humbug!*”, наприклад, в епізодах, коли племінник привітав його з Різдром, коли герой вперше побачив дух Марлі [14, с. ; 24, с.].

Метонімія є також часто застосованим стилістичним засобом в повісті *Scrooge!*» [1, с. 30]. Ідіома *tight-fisted* має значення жалюгідної людини. Слово *grindstone* в свою чергу складається з сем “праця”, “важкий” тощо. Слово

ч

и

н

о

м Крім того, потрібно зауважити, що по мірі розвитку сюжетної лінії саркастичні тональності в мовленні головного героя стають рідшими та наприкінці зовсім зникають, поступаючи місце ввічливим, ласкавими та франобливим словам та звертанням: «*Are you the Spirit, sir*», – питає Скрудж у Духа Різдрва. «*There was a boy singing a Christmas Carol at my door last night. I* після того, як побачив себе в образі бідного хлопчика. «*I hope to live to be*

з

а

працювати за мізерну заробітню платню.

зверхньо про людей нижчого класу та нужденних. Отже, завдяки реакції головного персонажа на його ж слова читачеві випадає нагода відстежити схвальні модифікації у його поведінці й темпераменті.

У персонажному мовленні також присутні сталі вирази. Можна побачити наприклад, у рядках де жінка племінника Скруджа згадує про останнього: «*I'm sure he's a good soul!*». За семантичним наповненням слово *soul* ідентичне до слова *heart*. Вони обидва позначають такі характеристики людини, як щирість, тепло, чуйність, доброта, душевність.

Персонажне мовлення Скруджа грає велику роль у виведенні сюжетної лінії на етап її кульмінації – бачення власної могили та відкриття, що його смерть не засмутить і не розжаліє жодної людини. Засоби комунікації передають емоційну складову, зокрема хвилювання Ебензера, наростання

і Розв'язкою повісті є поява Духа Різдва, після чого Скрудж запам'ятає надані йому уроки й ніколи не буде байдужим до долі інших. «*The Spirits of* в. 106].

а
ю Про перевтілення Скруджа свідчать також порівняння себе в піднесеному душевному стані з ангелом, пір'їнкою, школярем: «*I am as light* т
а

Підсумовуючи дану тему, впливає що персонажне мовлення головного героя несе в собі когнітивну функцію: воно відображає думки, емоції, а також трансформацію його внутрішнього світу. Мовлення персонажів є одним з мистецьких засобів для вираження провідних проблем та ідей повісті. Крім того, мовлення персонажів, реальних та фантастичних, може передавати атмосферу казковості або повчальності. Це пояснюється тими завданнями, які ставить письменник: тобто, змусити читача повірити в чарівні можливості Різдва та можливості морального відродження людини.

л

е

н

н

ВИСНОВКИ

Дискурс являє собою не тільки процес мовленнєвої діяльності, але і є її результатом та має складну багаторівневу структуру. Дискурс намагається поєднати у собі реальну та уявну картину творчого світу, яке зумовлено актуалізацією всіх процесів та відкриває для нас багато перспектив у дослідженні конкретних художніх текстів.

Виходячи з цього, можна сказати, що персонажне мовлення в будь-якому жанрі літературних творів є актуальним питанням для вивчення.

Основи її дослідження заклали багато вчених. Саме сучасні дослідники наголошують на необхідності відображення мовлення персонажів в художніх творах як засобу стилізації художньої літератури. Інакше кажучи, персонажне мовлення, є процесом реальної комунікації між героями літературними засобами мовлення, передачею всіх його своєрідних особливостей для створення достовірної картини світу та й вже образів самих персонажів.

Можна сказати що діалог у художньому творі, невід'ємним засобом для самохарактеристики героїв, а тому, допомагає у створенні вже картини в цілому. Мова персонажів майстерно вловлює емоційний підтекст твору, а також риси кожного персонажа, які узгоджується з наміром автора, який полягає в тому, щоб максимально вплинути на світ читача та викликати співчуття до героїв. Для цього потрібно приділяти пильну увагу мовленню героїв, аналізувати його та постійно вдаватися до роздумів – адже це головна мета будь-якої художньої творчості. Тому, це дає нам підстави зробити висновок, що саме мова персонажів, максимально наближує читача до розвитку подій у творі, передає глибину почуттів та емоцій, відносно головних чи діючих осіб, адже саме це впливає на уяву та враження читача. У даному художньому творі кожному з героїв властивий свій особливий стиль мовлення, що можна сказати повністю відображає головну функцію мовлення персонажів та діалогу – а саме, характерологічну.

У даній кваліфікаційній роботі були проаналізовані лінгво-стилістичні особливості повісті Чарльза Дікенса “Різдвяна пісня в прозі”. Було виявлено, що основними аспектами мовних засобів, які використовуються зокрема і в персонажному мовленні, є ідентифікація художнього та ідейного змісту, а також загальної проблематики твору.

Лінгвістичний аналіз персонажного мовлення виявив наступні тропи у повісті: епітети, персоніфікацію, метафори, алюзії, алегорії, порівняння. Крім того, в повісті було виявлено й інші стилістичні мовні засоби, такі, як діалоги, риторичні запитання, фразеологізми, стилістичні повтори. Результати даного дослідження свідчать про те, що мовні засоби

відіграють важливу роль у розумінні цілісної ідейно-художньої картини тексту.

Найбільш поширеним лінгвостилістичним засобом створення комунікацій в повісті «Різдвяна пісня у прозі» є діалог. Він відіграє функції розкриття всіх образів та думок персонажів, передачі головних ідей та соціальних проблем, створення наймовірної динаміки сюжету та розвитку характерів персонажів, передачі емоційної складової сюжету та створення сприятливої атмосфери.

Через величезну кількість засобів виразності у данній повісті, деякі з них не вдалося проаналізувати. Тому, лінгвостилістичний аналіз персонажного мовлення в даній повісті може бути перспективним напрямом майбутніх досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов В. О. Комунікативні стилі персонажного мовлення: лінгвопрагматичний та соціолінгвістичний аспекти, 2017. С. 21-24.

2. Байоль О. В. Драматургічний дискурс Теннессі Вільямса: комунікативнокогнітивний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» . К., 2008. 21 с.

3. Гринда Ю. І., Галай Т. М. Особливості організації тексту та дискурсу Дена Брауна у романі «Ангели та демони». URL:

4. Вороновська Л. Універсальні та специфічні особливості визначення ознак художнього дискурсу // Теоретична і дидактична філологія. 2015. Вип. 20. С. 155–166.

5. Фролова І. Є., Омецинська О. В. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія. 2018. Вип. 87. С. 52–61.

6. Корольова Н. В, Лазер-Паньків О. В. Енциклопедичний словник класичних мов. // К. : ВПЦ «Київський університет». 2017. С. 12—552.

7. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Одеса: Латстар, 2002. 292 с.

8. Ницполь В. І. Мовна особистість персонажа серійного вбивці (на матеріалі американської прози ХХ століття), 2018. 233с.

9. Mandala S. Twentieth-century drama dialogue as ordinary talk: speaking b

e 10. Звонська Л. Л., Корольова Н. В. Енциклопедичний словник класичних мов. К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. 552 с.

w 11.

Boase-Beier, J. Translation and style. London: Routledge, 2019. 216 p.

e 13. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення; 9.08.2023).

h 14. GRAMMARIST. URL: <https://grammarist.com/> (дата звернення;

£

h 15.

£ 16. Wales, K. A. Dictionary of Stylistics. London: Longman, 2011. 478 p.

o 17. Гайденко Ю. О. Синтаксичний повтор як стилістичний засіб вираження авторської мови (на матеріалі роману Шарлотти Бінгхем „The White Marriage”). Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. № 3 (50). Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2017. С. 14–19.

є 18. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ - початку ХХ століття : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2007. С. 400-405.

a 19. Малюк К. Художні функції концепту «моральне прозріння» в

£

£

l

повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі». Вип. 10. С. 61-66. URL:

20. Марко В. П. Аналіз художнього твору : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2013. 280 с.
 21. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К. 2006. 716 с.
 22. Дікенс Ч. Різдвяна пісня в прозі, або Різдвяне оповідання з привидами. Київ : Знання, 2018. 155 с.
 23. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків, 2007. 640 с.
 24. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Навчально-методичний посібник. Вінниця. НОВА КНИГА, 2011. С. 240-251.
 25. Яблонська Т. М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту : навч. посіб. для студ. Одеса, 2014. 252 с.
- Temirgazina Z. Effective Communicative Strategies and Tactics in Verbal Aggression Situations // World Appl. Sci. J. 2013. Vol. 24 (6). P. 822–825.
27. Павлюкова Т. Роль мовлення персонажів у художньому тексті. Магістерські студії. Альманах. Вип. 23. 2023. Херсон-Івано-Франківськ. ХДУ, 2023. 66-69 С.